

Медичні PhD програми в Україні крізь призму акредитації та ліцензування: кандидат медичних наук чи доктор філософії в галузі охорони здоров'я

Hladkykh, Fedir

Veröffentlichungsversion / Published Version

Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Hladkykh, F. (2022). Медичні PhD програми в Україні крізь призму акредитації та ліцензування: кандидат медичних наук чи доктор філософії в галузі охорони здоров'я. *Path of Science*, 8(11), 1001-1010. <https://doi.org/10.22178/pos.87-1>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY Lizenz (Namensnennung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY Licence (Attribution). For more information see: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Медичні PhD програми в Україні крізь призму акредитації та ліцензування: кандидат медичних наук чи доктор філософії в галузі охорони здоров'я

Medical PhD Programs in Ukraine through the Prism of Accreditation and Licensing: Candidate of Medical Science or PhD in Healthcare

Федір Гладких^{1,2,3}
Fedir Hladkykh

¹ *Vasyl' Stus Donetsk National University*

21 600-richchia Street, Vinnytsia, 21000, Ukraine

² *Grigoriev Institute for Medical Radiology the National Academy of Medical Sciences of Ukraine*

82 Pushkinska Street, Kharkiv, 61024, Ukraine

³ *Institute for Problems of Cryobiology and Cryomedicine of the National Academy of Sciences of Ukraine*

23 Pereyaslavska Street, Kharkiv, 61015, Ukraine

DOI: 10.22178/pos.87-1

JEL Classification: K49

Received 26.11.2022

Accepted 29.11.2022

Published online 30.11.2022

Corresponding Author:
fedir.hladkykh@gmail.com

© 2022 The Author. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Анотація. Перші захисти дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) в Україні відбулися у 2019 р. Станом на 01.11.2022 р. в Україні підготовку PhD за спеціальністю 222 «Медицина» провадять у 51 установі. Загальний ліцензований обсяг підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» становить 4784 місця, проте фактична кількість здобувачів, які здобувають ступінь доктора філософії втричі нижча та становить лише 33% від ліцензованого обсягу (1575 здобувачів). Крім того 120 здобувачів (8 %) станом на 01.11.2022 р. навчались за неакредитованими освітньо-науковими програмами за спеціальністю 222 «Медицина».

Ключові слова: доктор філософії; охорона здоров'я; медицина; вища освіта.

Abstract. The first defence of dissertation studies for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy (PhD) in Ukraine took place in 2019. As of November 1, 2022, 51 institutions are conducting PhD training in Ukraine's speciality 222 "Medicine". The total licensed amount of PhD training in the speciality 222 "Medicine" is 4,784 places. Still, the number of applicants who obtain the degree of Doctor of Philosophy is three times lower - 33% of the licensed amount (1,575 applicants). As of November 1, 2022, 120 applicants (8%) studied under non-accredited educational and scientific programs in the speciality 222 "Medicine".

Keywords: PhD; health care; medicine; higher education.

ВСТУП

На сьогоднішній день проблематика підготовка кадрів для системи охорони здоров'я охоплює декілька взаємопов'язаних площин: реформування системи охорони здоров'я, реформування системи освіти, зміна принципів надання медико-санітарної допомоги, впровадження страхової медицини та ін. Вказані аспекти зумовлюють необхідність багатовекторного підходу до удосконалення існуючої системи підготовки кадрів, які повинні відпо-

відати вимогам національної системи охорони здоров'я та сучасним світовим стандартам. Водночас підготовки професійних, компетентних фахівців якісно нового рівня неможлива без зміни підходів до організаційно-правового регулювання системи охорони здоров'я [5, 6]. Трансформація у 2016 р. підготовки кандидатів наук у підготовку докторів філософії (PhD) продиктована прагненнями України узгодити свої освітні та наукові програми з стандартами країн Європейського союзу. Згідно з Рамкою кваліфікацій Євро-

пейського простору, одержання першого наукового ступеня є одночасно третім і заключним циклом вищої освіти (перший цикл – бакалаврат, другий – магістратура) [2, 5].

Перші захисти дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня PhD в Україні відбулися у 2019 р. відповідно до Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії та в подальшому – Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії [9]. У 2019 р. ступінь PhD присуджено 11 здобувачам, у 2020 р. – 346 особам, у першому півріччі 2021 р. – 1 551 дослідникові [1]. Кількість осіб, що вступають до аспірантури в Україні у 2016–2020 рр. становила близько 7 тис. на рік, що відповідає 4,0–4,9% від загальної кількості осіб, які у відповідні роки здобули ступінь магістра (спеціаліста) [1, 3].

Постановою Кабінету Міністрів № 44 [14] встановлено, що разова рада утворюється закладом, в якому здобувач виконав акредитовану освітньо-наукову програму (ОНП). Здобувач, який виконує неакредитовану ОНП, має право на переведення до іншого закладу, який має акредитовану ОНП за відповідною спеціальністю [1, 2, 9, 10].

ЗВО/НУ надано можливість створювати ОНП, окремі елементи яких забезпечуватимуться іншим закладом. У цьому разі разова рада утворюється в закладі, в якому вона виконувалася, із можливим залученням як рецензента особи, що за основним місцем роботи працює науково-педагогічним або науковим працівником закладу, який забезпечував окремі елементи ОНП. Крім того, на відміну від Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії [14], для формування разової спеціалізованої вченої ради достатня участь у її складі лише одного доктора наук – голови ради. Голова разової спеціалізованої вченої ради – особа, яка за основним місцем роботи працює науково-педагогічним або науковим працівником закладу, в якому утворена разова спеціалізована вчена рада, має науковий ступінь доктора наук та є компетентним вченим за тематикою дослідження здобувача ступеня PhD. Офіційними опонентами та рецензентами можуть виступати особи, які мають лише ступінь кандидата наук (PhD) за умови до-тримання інших вимог Порядку [14], зокрема, які отримала диплом PhD (кандидата наук) не менше ніж за три

роки до дати утворення разової ради: рецензент – особа, яка за основним місцем роботи працює науково-педагогічним або науковим працівником закладу, в якому утворена разова рада, має науковий ступінь та є компетентним вченим за тематикою дослідження здобувача; офіційний опонент – особа, яка є науково-педагогічним або науковим працівником і не працює у закладі, в якому утворена разова спеціалізована вчена рада, має науковий ступінь та є компетентним вченим за тематикою дослідження здобувача; тематика дослідження – частина предметної (дисциплінарної) області спеціальності (спеціальностей), у межах якої (яких) провадиться інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань та за якою публікуються наукові результати.

Впродовж останніх 30 років відмічається стійке зниження частки осіб, які навчаються в аспірантурі в наукових установах (НУ) з 34,8% у 1991 р. до 7,4% у 2020 р. У 2016–2020 рр. майже у третині закладів вищої освіти (ЗВО) та майже у всіх НУ (95,5%) середньорічний прийом до аспірантури не перевищував 10 осіб на рік [1].

Впродовж 2016–2020 рр. підготовку PhD провадили 237 ЗВО та 157 НУ. За 5 років (2016–2020 рр.) до аспірантури ЗВО зараховано 30391 вступника на 1 904 ОНП, в той час як до НУ – 2 769 осіб на 239 ОНП. У 2020 р. до аспірантури, відкритій у 120 НУ, вступило в загальному 453 особи, тоді як до аспірантури, відкритій у 225 ЗВО, вступило 6220 осіб. При тому варто зазначити, що 80,0% від всіх НУ у 2020 р. прийняли на навчання від 1 до 5 аспірантів кожна [1, 4, 15].

Аналіз результатів акредитаційних експертиз Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) 114 ОНП, з прийомом до 5 аспірантів на рік, впродовж 2019–2021 рр. показав, що успішно акредитовано 92 ОНП у ЗВО та лише 10 ОНП у НУ; умовну (відкладену) акредитацію отримали 8 ОНП у ЗВО та 4 – у НУ; відмовлено в акредитації однієї ОНП, яка провадилась у Інституті проблем кріобіології і кріомедицини Національної академії наук України (НАК України) (акредитаційна справа № 1143/АС-21) [1, 2, 3, 13].

Положенням про акредитацію освітніх програм [13] визначається, що ЗВО (НУ) має забезпечити повноцінну підготовку аспірантів

до дослідницької та викладацької діяльності. Мінімальні вимоги, що висуваються до кадрового забезпечення як під час ліцензування, так і під час акредитації ОНП рівня PhD, полягають у наявності у ЗВО (НУ) не менше двох докторів наук з відповідного наукового напрямку [1, 7, 13].

Мета: охарактеризувати розподіл ліцензованих обсягів підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» станом на 01.11.2022 р. за даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) [8, 17] крізь призму успішності проходження акредитації ОНП НАЗЯВО.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Спроможність функціонування ОНП оцінювали за результатами акредитаційних експертиз та за фактичною кількістю PhD-здобувачів, які обрали цю програму. Аналіз розподілу ліцензованого обсягу підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» [7, 12] та фактичної кількості здобувачів проведено залежно від відомчого підпорядкування та форми власності ЗВО/НУ:

- організації, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України (МОЗ України);

- установи, підпорядковані Міністерству освіти і науки України (МОН України);

- установи, підпорядковані НАН України;

- установи підпорядковані Національній академії медичних наук України (НАМН України);

- інші (установи, підпорядковані Державному управленню справами, Міністерству оборони України та приватні вищі навчальні заклади (ПВНЗ)).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

За даними ЄДЕБО станом на 01.11.2022 р. в Україні підготовку PhD за спеціальністю 222 «Медицина» ліцензовано МОН України у 51 установі (таблиця):

- 20 ЗВО/НУ підпорядкованих МОЗ України (39%);

- 20 НУ підпорядкованих НАМН України (39%);

- чотири НУ підпорядкованих НАН України (8%);

- чотири ЗВО підпорядкованих МОН України (8%);

- три ЗВО/НУ іншого підпорядкування (6%).

Таблиця 1 – Підготовка PhD за спеціальністю 222 «Медицина» в Україні станом на 01.11.2022 р.

Відомство	Установа	Акредитація НАЗЯВО	Ліцензований обсяг	Обсяг на 4 р.	Фактична кількість здобувачів	%
МОЗ України	Інститут психіатрії, судово-психіатричної експертизи та моніторингу наркотиків	Не акредитовано	8 / на рік	32	-	-
МОЗ України	Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії	Не акредитовано	16 / на 4 роки	16	-	-
МОЗ України	Національний інститут раку	Не акредитовано	4 / на рік	16	-	-
МОЗ України	Національний медичний університет імені О. О. Богомольця	Сертифікат №2027	150 / на рік	600	87	15
МОЗ України	Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика	Сертифікат №1298	105 / на рік	420	212	50
МОЗ України	Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова	Сертифікат № 626	130 / на рік	520	132	25
МОЗ України	Дніпровський державний медичний університет	Сертифікат №1491	25 / на рік	100	69	69

Відомство	Установа	Акредитація НАЗЯВО	Ліцензований обсяг	Обсяг на 4 р.	Фактична кількість здобувачів	%
МОЗ України	Запорізький державний медичний університет	Сертифікат №2244	50 / на рік	200	76	38
МОЗ України	Запорізька медична академія післядипломної освіти	Умовна	–	–	34	–
МОЗ України	Івано-Франківський національний медичний університет	Сертифікат №2249	50 / на рік	200	90	45
МОЗ України	Донецький національний медичний університет	Не акредитовано	19 / на рік	76	9	12
МОЗ України	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	Сертифікат №2197	25 / на рік	100	80	80
МОЗ України	Одеський національний медичний університет	Умовна	40 / на рік	160	66	41
МОЗ України	Полтавський державний медичний університет	Сертифікат №1783	50 / на рік	200	40	20
МОЗ України	Луганський державний медичний університет	Не акредитовано	12 / на рік	48	2	4
МОЗ України	Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського	Сертифікат №1291	50 / на рік	200	134	67
МОЗ України	Буковинський державний медичний університет	Сертифікат №2248	50 / на рік	200	51	26
МОЗ України	Харківський національний медичний університет	Сертифікат №2203	50 / на рік	200	100	50
МОЗ України	Харківська медична академія післядипломної освіти	Не акредитовано	20 / на рік	80	30	38
МОЗ України	Національний фармацевтичний університет	Не акредитовано	15 / на рік	60	3	5
НАМН України	Інститут неврології, психіатрії та наркології	Не акредитовано	10 / на рік	40	–	–
НАМН України	Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка	Не акредитовано	10 / на рік	40	4	10
НАМН України	Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва	Не акредитовано	3 / на рік	12	1	8
НАМН України	Інститут нейрохірургії ім. акад. А. П. Ромоданова	Сертифікат №2819	60 / на 4 роки	60	16	27
НАМН України	Інститут нефрології	Не акредитовано	10 / на рік	40	1	3
НАМН України	Інститут отоларингології ім. проф. О. С. Коломійченка	Умовна	10 / на рік	40	1	3
НАМН України	Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О. М. Лук'янової	Умовна	8 / на рік	32	12	38
НАМН України	Національний інститут хірургії та	Не акредитована	7 / на рік	28	9	32

Відомство	Установа	Акредитація НАЗЯВО	Ліцензований обсяг	Обсяг на 4 р.	Фактична кількість здобувачів	%
	трансплантології ім. О. О. Шалімова					
НАМН України	Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова	Не акредитована	10 / на рік	40	8	20
НАМН України	Інститут фармакології та токсикології	Не акредитована	4 / на 4 роки	4	1	25
НАМН України	Інститут травматології та ортопедії	Сертифікат №3484	10 / на рік	40	16	40
НАМН України	Інститут гастроентерології	Не акредитовано	-	-	-	-
НАМН України	Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова	Не акредитовано	10 / на рік	40	6	15
НАМН України	Інститут дерматології та венерології	Не акредитовано	-	-	-	-
НАМН України	Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В.Т. Зайцева	Не акредитовано	-	-	-	-
НАМН України	Інститут мікробіології і імунології імені І. І. Мечникова	Не акредитовано	12 / на 4 роки	12	3	25
НАМН України	Національний інститут терапії імені Л. Т. Малої	Не акредитовано	-	-	-	-
НАМН України	Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського	Не акредитовано	10 / на рік	40	3	8
НАМН України	Інститут патології хребта та суглобів імені професора М. І. Ситенка	Не акредитовано	10 / на рік	40	1	3
НАМН України	Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків	Не акредитовано	10 / на рік	40	-	-
НАН України	Центр інноваційних медичних технологій	Не акредитовано	6 / на рік	24	1	4
НАН України	Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. Є. Кавецького	Не акредитовано	20 / на рік	80	3	4
НАН України	Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця	Не акредитовано	7 / на рік	28	9	32
НАН України	Інститут проблем кріобіології і кріомедицини	Не акредитовано*	2 / на рік	8	7	88
МОН України	Ужгородський національний університет	Сертифікат № 843	30 / на рік	120	128	106
МОН України	Чорноморський національний університет імені Петра Могили	Не акредитовано	6 / на рік	24	12	50
МОН України	Сумський державний університет	Сертифікат №2026	30 / на рік	120	75	63
МОН України	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	Сертифікат №2983	50 / на рік	200	33	17

Відомство	Установа	Акредитація НАЗЯВО	Ліцензований обсяг	Обсяг на 4 р.	Фактична кількість здобувачів	%
ДУС	Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини	Умовна	15 / на рік	60	3	5
МО України	Українська військово-медична академія	Сертифікат №2029	6 / на рік	24	-	-
ПВНЗ	Київський медичний університет	Не акредитовано	30 / на рік	120	7	6

Примітки: «-» – заклад освіти заблокований або не вносить актуальну інформацію в Єдину державну електронну базу з питань освіти; % – відношення фактичної кількості здобувачів PhD до ліцензованого обсягу на відповідному рівні; * – рішення про акредитацію ОНП "222 Медицина" ІПКіК НАН України ухвалене на засіданні НАЗЯВО 22 листопада 2022 р. (протокол № 20 (25), акредитаційна справа № 1089/АС-22).

Загальний ліцензований обсяг підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» станом на 01.11.2022 р. в Україні становив 4784 місця, проте фактична кількість здобувачів, які здобувають ступінь доктора філософії була у 3 рази нижча та становить лише 33% від ліцензованого обсягу – 1575 здобувачів.

Розподіл ліцензійних на 4 роки обсягів підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» у ЗВО/НУ за підпорядкуванням є наступним:

- МОЗ України: 3428 місць;
- НАМН України: 548 місць;
- НАН України: 140 місць;
- МОН України: 464 місця;
- інші: 204 місця.

Найбільші ліцензовані обсяги підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» мають 3 ЗВО, підпорядковані МОЗ України, на які сумарно припадає 32% від загального ліцензованого обсягу за вказаною спеціальністю в Україні (1540 місць):

- Національний медичний університет (НМУ) імені О. О. Богомольця (600 місць; наказ МОН України від 05.05.2021 № 55-л);
- Вінницький національний медичний університет (ВНМУ) ім. М. І. Пирогова (520 місць; наказ МОН України від 30.03.2021 № 37-л);
- Національний університет охорони здоров'я (НУОЗ) України імені П. Л. Шупика (420 місць; наказ МОН України від 30.03.2021 № 37-л).

Сумарний ліцензований обсяг підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» у трьох вказаних ЗВО втричі перевищує сумарний ліцензований обсяг підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» у 20 НУ НАМН України та в 11 разів перевищує сумарний ліцен-

зований обсяг підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» в системі НАН України.

Фактична кількість здобувачів PhD за спеціальністю 222 «Медицина», які навчались станом на 01.11.2022 р. становила:

- МОЗ України: 1215 PhD здобувачів (35 % від ліцензії);
- НАМН України: 82 PhD здобувачі (15 % від ліцензії);
- НАН України: 20 PhD здобувачів (14 % від ліцензії);
- МОН України: 248 PhD здобувачів (53 % від ліцензії);
- інші: 10 PhD здобувачів (5 % від ліцензії).

Проведений аналіз відомостей про вказані вище ЗВО з найбільшими ліцензованими обсягами підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» (НМУ ім. О. О. Богомольця, Вінницький НМУ ім. М. І. Пирогова та НУОЗ України ім. П. Л. Шупика) в контексті фактичної кількості здобувачів та її співвідношення до ліцензованого обсягу показав, що фактична кількість здобувачів є значно нижчою за ліцензовані обсяги:

- НМУ ім. О. О. Богомольця – 87 здобувачів PhD (15% від ліцензії);
- ВНМУ ім. М. І. Пирогова – 132 здобувачі PhD (25% від ліцензії);
- НУОЗ України ім. П. Л. Шупика – 212 здобувачів PhD (50% від ліцензії).

Необхідно відзначити, що всі три вказані ЗВО провадять акредитовані ОНП, проте ліцензовані обсяги та їх фактичне виконання не узгоджується з п. 11 Постанови Кабінету Міністрів України № 1187 [11]: «У разі встановлення факту використання за календарний

рік менше 50 відсотків ліцензованого обсягу за певним рівнем вищої освіти або за певною освітньою програмою, що передбачає присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, на відповідному рівні вищої освіти, орган ліцензування приймає рішення про звуження провадження освітньої діяльності у закладі освіти з урахуванням найбільшої фактичної кількості здобувачів вищої освіти протягом одного календарного року навчання за певним рівнем вищої освіти або за певною освітньою програмою, що передбачає присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, на відповідному рівні вищої освіти».

Зважаючи, що кількість дисертаційних робіт в галузі «22 – Охорона здоров'я», поданих до захисту впродовж останніх років за даними [1] стабільно є однією з найвищих серед всіх галузей знань, постає необхідність аналізу фактичного виконання ліцензійних обсягів підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина». Оцінка співвідношення фактичної кількості здобувачів та ліцензованого обсягу підготовки PhD (виконання ліцензії) за спеціальністю 222 «Медицина» окремо по кожному закладові показала наступні середні показники по відомствам:

установи, МОЗ України – $36,6 \pm 5,8$ (95% ДІ: 25,3–47,9) %;

установи НАМН України – $18,4 \pm 3,5$ (95% ДІ: 11,5–25,2) %;

установи НАН України – $32,0 \pm 19,8$ (95% ДІ: 6,8–70,8) %;

установи МОН України – $59,0 \pm 18,4$ (95% ДІ: 22,9–95,1) %.

Серед усіх ЗВО/НУ станом на 01.11.2022 р. у 20 установах (39 %) навчалось не більше 10 здобувачів PhD за спеціальністю 222 «Медицина»:

- Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМН України (1 PhD здобувач);

- Інститут нефрології НАМН України (1 PhD здобувач);

- Інститут отоларингології ім. проф. О. С. Коломійченка НАМН України (1 PhD здобувач);

- Інститут фармакології та токсикології НАМН України (1 PhD здобувач);

- Інститут патології хребта та суглобів імені професора М. І. Ситенка НАМН України (1 PhD здобувач);

- Центр інноваційних медичних технологій НАН України (1 PhD здобувач);

- Луганський державний медичний університет МОЗ України (2 PhD здобувачі);

- Національний фармацевтичний університет МОЗ України (3 PhD здобувачі);

- Інститут мікробіології і імунології імені І. І. Мечникова НАМН України (3 PhD здобувачі);

- Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України (3 PhD здобувачі);

- Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. Є. Кавецького НАН України (3 PhD здобувачі);

- Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини ДУС (3 PhD здобувачі);

- Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка НАМН України (4 PhD здобувачі);

- Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України (6 PhD здобувачів);

- Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України (7 PhD здобувачів);

- ПВНЗ «Київський медичний університет» (7 PhD здобувачів);

- Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова НАМН України (8 PhD здобувачів);

- Донецький національний медичний університет МОЗ України (8 PhD здобувачів);

- Національний інститут хірургії та трансплантології ім. О. О. Шалімова НАМН України (9 PhD здобувачів);

- Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України (9 PhD здобувачів).

Привертає увагу, що серед 20 ЗВО/НУ з найнижчою фактичною кількістю здобувачів PhD за спеціальністю 222 «Медицина» станом на 01.11.2022 р. жодна установа не мала успішного досвіду акредитації ОНП за вказаною спеціальністю на 5 років та лише дві установи мали умовну акредитацію – Інститут отоларингології ім. проф. О. С. Коломійченка НАМН України та Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини ДУС, а 18 інших ЗВО/НУ провадили неакредитовані ОНП (таблиця).

Серед установ НАН України, які провадять підготовку PhD за спеціальністю 222 «Медицина» привертає увагу Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, який, маючи найменший ліцензований обсяг прийому (2 здобувачі на рік) має найвищу ефективність виконання ліцензованого обсягу на

рівні 88% (7 здобувачів на 8 місць). Крім того, за результатами розгляду ОНП Галузевою експертною радою НАЗЯВО, отримано рекомендацію щодо акредитації ОНП «222 «Медицина» (акредитаційна справа № 1089/АС-22) та вказаний Інститут ймовірно отримає першу та єдину на сьогодні акредитовану ОНП за спеціальністю 222 «Медицина» в системі НАН України (рішення про акредитацію ОНП ухвалене на засіданні НАЗЯВО 22.11.2022 р. (протокол № 20).

Нижче наведено перелік установ з виконанням ліцензійного обсягу менше ніж на 25%, який налічує 21 установу:

- Інститут нефрології НАМН України (3 %);
- Інститут отоларингології ім. проф. О. С. Коломійченка НАМН України (3 %)
- Інститут патології хребта та суглобів імені професора М. І. Ситенка НАМН України (3 %)
- Луганський державний медичний університет МОЗ України (4 %);
- Центр інноваційних медичних технологій НАН України (4 %);
- Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. Є. Кавецького НАН України (4 %);
- Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини ДУС (5 %);
- Національний фармацевтичний університет МОЗ України (5 %);
- ПВНЗ «Київський медичний університет» (6 %);
- Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМН України (8 %);
- Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського НАМН України (8 %);
- Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка НАМН України (10 %);
- Донецький національний медичний університет МОЗ України (12 %);
- Національний медичний університет імені О. О. Богомольця МОЗ України (15 %);
- Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова НАМН України (15 %);
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна МОН України (17 %);
- Полтавський державний медичний університет МОЗ України (20 %);
- Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М. М. Амосова НАМН України (20 %);
- Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова МОЗ України (25 %);

- Інститут фармакології та токсикології НАМН України (25 %);
- Інститут мікробіології і імунології імені І. І. Мечникова НАМН України (25 %).

З позиції норм п. 11 Постанови Кабінету Міністрів України № 1187 лише 18 % ЗВО/НУ, які провадять підготовку PhD за спеціальністю 222 Медицина», виконали ліцензований обсяг більше ніж на 50 %, серед яких зокрема три ЗВО, підпорядкованих МОН України та один Інститут, підпорядкований НАН України:

- Ужгородський національний університет МОН України (106% від ліцензії);
- Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України (88% від ліцензії);
- Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького МОЗ України (80% від ліцензії);
- Дніпровський державний медичний університет МОЗ України (69% від ліцензії);
- Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (67% від ліцензії);
- Сумський державний університет МОН України (63% від ліцензії);
- Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика МОЗ України (50% від ліцензії);
- Харківський національний медичний університет МОЗ України (50% від ліцензії);
- Чорноморський національний університет імені Петра Могили МОН України (50% від ліцензії).

Вивчення розподілу PhD за спеціальністю 222 «Медицина» залежно від наявності акредитації ОНП за відомствами показав, що 120 здобувачів (8 %) на 01.11.2022 р. навчались за неакредитованими програмами:

- МОЗ України: 44 PhD здобувачі (4 %);
- НАМН України: 37 PhD здобувачів (45 %);
- НАН України: 20 PhD здобувачів (100 %);
- МОН України: 12 PhD здобувачів (5 %);
- інші: 7 PhD здобувачів (70 % від ліцензії).

ВИСНОВКИ

Результати дослідження вказують на доцільність перерозподілу ліцензійних обсягів підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» з урахуванням результатів акредитації ОНП та фактичної кількості здобувачів, які виявили бажання здобувати ступінь доктора

філософії в конкретному ЗВО/НУ. Є доцільною активізація акредитації ОНП НУ НАН України та збільшення ліцензованих обсягів

підготовки PhD за спеціальністю 222 «Медицина» у ЗВО, підпорядкованих МОН України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Breus, Yu., Kolisnyk, L., Meniailo, V., & Nikolaiev, Ye. (2021). *Zdobutky i vyklyky eksperymentu z prysudzhennia naukovooho stupenia doktora filosofii* [Achievements and challenges of the experiment on awarding the scientific degree of Doctor of Philosophy]. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka (in Ukrainian).
2. Hladkykh, F. (2021). The System of Training Doctors of Philosophy in the Field of Health Care of Ukraine and Analysis of the Results of Accreditation Examinations of Structured Educational and Scientific Programs. *Path of Science*, 7(12). doi: [10.22178/pos.77-13](https://doi.org/10.22178/pos.77-13)
3. Hladkykh, F. (2022). Porivnialna otsinka yakosti ta perspektyvnosti provadzhennia osvitho-naukovykh prohram pidhotovky PhD za spetsialnistiu «222 – Medytsyna» haluzi znan «22 – Okhorona zdorovia» za rezultatamy akredytatsiinykh ekspertyz [Comparative assessment of the quality and prospects of the implementation of educational and scientific programs of PhD training in the specialty "222 - Medicine" of the field of knowledge "22 - Health care" according to the results of accreditation examinations]. Retrieved from <https://zenodo.org/record/7387334#.Y53Y233P2M8> (in Ukrainian).
4. Kvit, S., & Yeremenko, K. (2021). *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity* [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education]. Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity (in Ukrainian).
5. Meniailo, V. (2020). Kontseptualna model pidhotovky maibutnikh doktoriv filosofii do doslidnytsko-innovatsiinoi diialnosti [Conceptual model of training future doctors of philosophy for research and innovation activities]. *Naukovi zapysky. Seriya: pedahohika*, 1, 129–36 (in Ukrainian).
6. Nikolaiev, Ye. (2016). *Yak stvoryty v Ukraini suchasnu systemu pidhotovky doktoriv filosofii (PhD)?* [How to create a modern system of PhD training in Ukraine] Kyiv: Yevropeiskiy informatsiino-doslidnytskyi tsentr (in Ukrainian).
7. Polozhennia pro Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Regulations on the Ministry of Education and Science of Ukraine] (Ukraine), 16.10.2014, No 630. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
8. Polozhennia pro Yedynu derzhavnu elektronnu bazu z pytan osvity (Ukraine), 08.06.2018, No 620. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-18#Text> (in Ukrainian).
9. Pro prysudzhennia stupenia doktora filosofii [About awarding the degree of Doctor of Philosophy] (Ukraine), 06.03.2019, № 167. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
10. Pro utvorennia Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [On the establishment of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education] (Ukraine), 15.04.2015, № 244. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF#n15> (in Ukrainian).
11. Pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhennia osvithoi diialnosti [About the statement of License conditions of carrying out educational activity] (Ukraine), 30.12.2015, No 1187. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).

12. Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisnuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity (Ukraine), 29.04.2015, No 266. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvitnikh prohran, za yakymy zdiisnuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity [On approval of the Regulations on accreditation of educational programs, which are used to train applicants for higher education] (Ukraine), 11.07.2019, No 977. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (in Ukrainian).
14. Pro zatverdzhennia Poriadku prysudzhennia stupenia doktora filosofii ta skasuvannia rishennia razovoi spetsializovanoi vchenoi rady zakladu vyshchoi osvity, naukovoï ustanovy pro prysudzhennia stupenia doktora filosofii [On approval of the Procedure for awarding the degree of Doctor of Philosophy and cancellation of the decision of a one-time specialized academic council of a higher education institution, scientific institution to award the degree of Doctor of Philosophy] (Ukraine), 12.01.2022, No 44. Retrieved September 01, 2022, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF> (in Ukrainian).
15. Salata, I., & Horachuk, V. (2021). Training for the healthcare system: organizational and legal aspects. *Investytsiyi: Praktyka Ta Dosvid*, 5, 102. doi: [10.32702/2306-6814.2021.5.102](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.5.102)
16. Volosovets, O. P. (2016). PhD prohramy v okhoroni zdorov'ia [PhD programs in health care]. *Medychna Osvita*, 2. doi: [10.11603/me.v0i2.6211](https://doi.org/10.11603/me.v0i2.6211) (in Ukrainian).
17. Yedyna derzhavna elektronna baza z pytan osvity. (2022). *Information*. Retrieved September 01, 2022, from <https://info.edbo.gov.ua> (in Ukrainian).